

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Första Kammaren. N:o 33.

Torsdagen den 27 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande, under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: Stats-Utskottets utlåtande N:o 14 b, Lag-Utskottets utlåtanden N:is 50—52 samt Riksdagens Särskilda Utskotts utlåtande N:o 1.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förvaltningen af kronans jordbruksdomäner samt inrättande af en för dessa egen-
domar och statens skogar gemensam domänstyrelse.

Mom. A.

6 punkten.

Grefve Posse, Knut: I likhet med hvad i går afton, säkerligen så ödesdigert för den då behandlade frågan, uttalades här i min omedelbara närhet, att, om man äfven vore öfvertygad om en saks företrädare, man dock kunde af politiska eller s. k. klokhetskäl förena sig i samt tillstyrka annan mening, så ber jag nu att få frångå mitt, i min reservation till nu föredragna punkt gjorda yrkande, att häri omnämnde värderingsmän skulle utses med en af hvardera länsinstitutionen, hushållningssällskap och landsting, till att båda dessa värderingsmän må utses af endast hushållningssällskapets förvaltningsutskott.

Jag är dervid glad och har derfor kunnat gjort det, att detta nödvång af klokhed ej i ringaste mån rubbar några enskilda personers eller familjers väl och framtida lefnadsställning, ja, ej ens i sjelfva verket kommer att rubba den åsigt, jag härom i min reservation uttalat, utan endast kommer, om Kammaren beslutar i öfverensstämmelse med mitt nu gjorda yrkande, att befordra densamma gent emot Andra Kammarens beslut att desse värderingsmän skola utses endast af landstinget.

Med den utgång 7 punkten i går afton fick inom Kammaren har jag naturligtvis ej något yrkande att göra med anledning af min reservation i denna punkt för öfrigt.

*Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)*

*Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)*

Herr Montgomery-Cederhielm: Vid denna punkt har, såsom af betänkanDET synes, Utskottet företagit den förändring i Kongl. Maj:ts proposition, att, i stället för att enligt den Kongl. propositionen värderingsmännen skulle utses den ene af landstinget och den andre af hushållningssällskapets förvaltningsutskott, Stats-Utskottet föreslår, att båda skola utses af landstinget, hvilket sistnämnda förslag äfven återfinnes i 1877 års utskottsbetänkande och då blef af denna Kam-mare antaget och godkänt. Motiven till denna af Utskottet föreslagna förändring återfinnas här och äro hufvudsakligen, att landstinget är en institution, som hvilar på grundlagens bud, och således af en mycket fastare och bestämdare natur än hushållningssällskapen, de der egentligen ingenting annat äro än en frivillig sammansättning af för jordbruket intresserade personer och en sammansättning af så lös beskaf-fenhet, att jag icke ens är rätt säker på, om alla hushållningssällskap i riket i denna stund hafva Kongl. sanktion. Åtminstone vet jag med visshet, att ett hushållningssällskap, af hvilket jag är ledamot, icke erhållit Kongl. fastställelse på sina stadgar förr än i en ganska sen tid, nemligen, så vidt jag minnes rätt, för 10 eller 12 år sedan. Der-till kommer, att hushållningssällskapets förvaltningsutskott allenast efter ledamöternes godfinnande komma tillsammans och att — hvad jag tror ingen skall förneka — de ofta äro mycket fätaligt representerade, under det landstingen deremot måste vara fulltaliga, åtminstone är plikt stadgad för dem, som utan anmaldt och godkänt förhinder icke infinna sig. Jag tror därför det vara välbetänkt att uppdraga utseendet af värderingsmän åt landstinget i stället för förvaltnings-utskottet, och hvad beträffar den kändedom om jordbruket, man för-utsätter hos förvaltningsutskottet och som skulle vara anledningen hvarför utseendet af värderingsmän åt detsamma borde anförtros, så måste man väl erkänna, att landstingens ledamöter äro till största delen landthushållare och att det endast är få af landstingens ledamöter, som icke tillika äro ledamöter i det läns hushållningssällskap de tillhöra, om ock å andra sidan hushållningssällskapen hafva flere ledamöter än landstingen. Med anledning hufvudsakligen af den fasta grund, på hvilken landstingen hvila, och då det till och med kan vara fråga om, huruvida ett sådant här åliggande kan påläggas förvaltnings-utskotten, ehuru jag visserligen icke betviflar att de skola påtaga sig det, tror jag det af Utskottet framställda förslag vara bättre än Kongl. Maj:ts proposition och hemställer därför om bifall till 6 punkten af Utskottets förevarande betänkande.

Herr Ekström: Enligt 1863 års kungörelse, hvarigenom förändring gjordes i kungörelsen af år 1847 angående åtgärder i och för upprättande af arrendeförslag vid utarrendering af statsverkets egen-domar, erhöilo Konungens Befallningshafvande bemyndigande att utse de uppskattningsmän, hvilka skulle biträda kronofogdarne vid denna förrättning. I det utlåtande, som domänkomitén af år 1875 följande år afgaf, hemställes, att dessa två personer skulle utses af hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Kongl. Maj:t föreslog också i sin år 1877 i ämnet till Riksdagen afåtna proposition bestämmelser i öf-ferensstämmelse med hvad domänkomitén ansett lämpligt, nemligen att

desse uppskattningsmän skulle utses af förvaltningsutskottet. Stats-Utskottet år 1877 anförde emellertid, att landstingsinstitutionen hvilade på grundlagens bud och i följd deraf egde en mera tryggad tillvaro än hushållningssällskapen, hvarför Utskottet ock ansåg, att landstingen borde få detta bestyr på sig öfverlåtet. Såsom bekant blef den gången icke något resultat af den Kongl. propositionen, utan Kongl. Maj:t fick till sin disposition ett anslag att dermed tillsvidare ordna förvaltningen af statens domäner. I Kongl. Maj:ts bref den 9 November 1877, deri föreskrifter i nu omhandlade afseende meddelades, upptog Kongl. Maj:t, utan att fästa sig vid hvad Stats-Utskottet yttrat, domänkomiténs förslag, och der stadgas således, att dessa båda personer skulle utses af förvaltningsutskotten. Nu har emellertid domänkomitén N:o 2 tyckt, att hvad Kongl. Maj:t i det afseendet förordnat icke vore bra, och i stället föreslagit, att en af dessa personer skulle utses af landstinget, emedan, såsom det heter, dess ledamöter representera det mindre jordbruksintresset. Kammarkollegium har i utlåtande öfver denna komiténs förslag yttrat, att kollegium i likhet med åtskillige Konungens Befallningshafvande så mycket mindre kunde tillmäta någon betydelse åt hvad komiterade i berörda afseende yttrat och föreslagit, som antagligen landstingen icke komme att egna någon synnerlig uppmärksamhet åt utseendet af dessa uppskattningsmän, och Kollegium har derjemte särskildt fäst uppmärksamheten på att landstingen blott sammanträda en gång om året samt sålunda, då det lätt kunde hända att förfall inträffade för en utsedd förrättningsman, föreslagit, att en eller två suppleanter skulle utses. Nu har Kongl. Maj:t adopterat domänstyrelsens N:o 2 hemställan och föreslår följaktligen, att den ene förrättningsmannen må utses af landstinget och den andre af hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Men Stats-Utskottet har icke funnit detta ändamålsenligt, utan säger: »Då hushållningssällskapen äro myndigheter af mera enskild karakter, hvilka kunna efter eget beslut, utan konungs och Riksdags inflytande, upplösas, synes icke lämpligt att åligganden dem uppdragas i en af statsmakterna beslutad författning». Så har likvisst redan förut skett. I förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin är nemligen uppdraget åt hushållningssällskapen att utse en af de revisorer, som skola granska bränvinsbolagens räkenskaper. Det finnes således prejudikat på, att konung och Riksdag åt hushållningssällskapen anförtrott ett sådant uppdrag, och det torde icke vara mera olämpligt att göra det nu. Det säges också, att hushållningssällskapen kunna upplösas utan konungs och Riksdags inflytande; men Riksdagen kan alltid komma att utöfva ett väsentligt inflytande på hushållningssällskapens tillvaro. Jag syftar här på möjligheten att, i likhet med förslag, man sett framställas, hushållningssällskapen skulle mista de inkomster, sällskapen för närvarande hafva af bränvinsförsäljningsmedlen; och denna sak är föremål för Riksdagens beslutanderätt.

Herr Montgomery-Cederhielm har sagt, att han icke hade sig bekant, huruvida alla hushållningssällskap hafva Kongl. Maj:ts sanktion. 1861 beslutades en ändring i landshöfdingeinstruktionen, enligt hvilken uppdrogs å Konungens Befallningshafvande att fastställa reglementen för menighetsföreningar i landsorten. Det kunde tyckas ligga nära till

*Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)*

*Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.*
(Forts.)

hands att betrakta hushållningssällskapen såsom menighetsföreningar, liksom förhållandet är t. ex. med brandstodsbolagen, men så har icke skett, utan hvarstenda hushållningssällskap har sina stadgar fastställda af Kongl. Maj:t. Om det verkligen inträffat att något hushållningssällskap fått sina stadgar så sent fastställda som Herr Montgomery-Cederhielm antydde, så måste det hafva berott på någon försummelse eller också har detta sällskap fört ett mycket tynande lif. Vidare anmärktes, att det ofta händer, att hushållningssällskapen endast äro fåtaligt samlade; och detta är verkligen förhållandet, ty jag har till och med erfarit att man fått gå ut på gatan för att söka ledamöter och få deras antal beslutmessigt. Men det är nu icke fråga om att hushållningssällskapen skulle utse förrättningsmän, utan detta skulle ske genom förvaltningsutskotten; och nog föreställer jag mig att förvaltningsutskotten vid sina sammanträden äro fulltaliga eller i det närmaste fulltaliga. Vidkommande frågan, huruvida hushållningssällskapen kunna anses vara pligtige att fullgöra ett sådant uppdrag som det ifrågavarande, så hafva de icke hittills undandragit sig det, vare sig det, enligt af Konungens Befallningshafvande lemnadt besked, gällt att utse förrättningsmän för hela länet eller vissa delar deraf, i afseende hvarå Konungens Befallningshafvande ännu eger makt att bestämma.

Jag kan icke finna annat än att Kongl. Maj:ts förslag om rätt för hushållningssällskapen att utse åtminstone en förrättningsman är fullt riktigt, och med all ära för landstingen vågar jag dock tro, att det varit lämpligast, om hushållningssällskapens förvaltningsutskott fortfarande fått utse båda dessa personer. Då punkten emellertid redan blifvit af Andra Kammaren antagen, vill jag icke framställa något yrkande, utan förmodar, att denna Kammare kommer att antaga hvad Andra Kammaren redan bifallit.

Herr von Möller: Jag har icke kunnat finna något giltigt skäl för Stats-Utskottet att föreslå den förändring i Kongl. Maj:ts proposition, hvarom nu talas. Utskottet stöder den derpå, att hushållningssällskapen äro myndigheter af mera enskild natur, hvilka kunna efter eget beslut, utan konungs och Riksdags inflytande, upplösas. Det må så vara, att de kunna anses för enskilda sällskap; om de efter eget beslut kunna upplösas, lemnar jag derhän. Det skulle kunna vara ganska fördelaktigt för ett sådant sällskap, som eger flere hundra tusen kronors kapital, att upplösa sig och mellan ledamöterna dela sina tillgångar; och efter de redogörelser, den nuvarande finansministern förskaffat sig om dessa hushållningssällskap, uppgår deras förmögenhet i fastighet och kapital till öfver tre millioner kronor och deras årliga inkomst till mer än en million. Man kan icke förneka, att staten visat stort förtroende till dessa enskilda sällskap, då den åt dem öfverlemnar så stora inkomster.

Att icke alla dessa sällskap erhållit sanktion, såsom den näst förste talaren påstod, har jag anledning betvifla; men det sällskap, han tillhör, har icke behöft någon sanktion. Det var det *första* hushållningssällskap i Sverige och stiftades redan 1805 och blef sedan ett mönster för alla sådana sällskap. Nog förundrar det mig nu att höra en ledamot af det sällskap, Sverige har så mycket att tacka för, kasta,

om jag så må säga, förkienliga tillmälen på sällskapet samt till och med icke vilja erkänna dess ledamöter för kapabla att utvälja en i åkerbruk duglig och insigtsfull person. Att detta sällskap från att hafva utgjorts af de mest framstående jordbrukare urartat till att vara förtjent af sådana yttranden, som derom blifvit uttalade, vågar jag betvifla. En talare yttrade nyss, att landstinget representerar det *mindre* åkerbruket. Om nu förvaltningsutskottet representerar det *större* åkerbruket och således landstinget representerar det praktiska och utskottet det teoretiska, så frågar jag: kan det då skada att förvaltningsutskottet väljer den ene af desse män?

Det finnes förvaltningsutskott i hushållningssällskap, som hafva sig anförtrudt långt viktigare saker än detta, åligganden, som i högst betydlig grad beröra statens inkomster. Jag vill som exempel taga hushållningssällskapet i Halland, som bestämmer om alla kyrkojordars arrenden och skatteköp af kyrkohemmanen. Är icke detta något förmer och innebär icke detta ett större förtroende; och hvad skulle man hafva sagt, ifall det yttrats om detta sällskap, att det efter eget beslut kan upplösas, att det är af enskild art, då det dock fått sig anförtrudt något så viktigt uppdrag. Jag finner i Utskottets betänkande icke något skäl, hvarför Kongl. Maj:ts förslag i detta fall skulle ändras, hvarför jag yrkar afslag på Stats-Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Kockum: I likhet med de två föregående talarne kan jag icke yrka bifall till den af Utskottet föreslagna förändringen och jag vill gå ännu ett steg längre än desse. Jag tror, att landstingen, som för sin samvaro hafva endast en kort tid bestämd, genom de val, som oupphörligen kastas på dem, slutligen skola sjunka ned till blotta valkorporationer och största delen af deras tid upptagas med förrättande af val. Jag kan därför icke vilja att de skola företaga äfven dessa val, utan anser bättre, om, såsom hittills skett, de förrättas af hushållningssällskapens förvaltningsutskott. Man har visserligen sagt, att hushållningssällskapen äro lösa inrättningar, som kunna upplösas när som helst; men erfarenheten lär dock något annat. Kasta vi en blick på nästan hvilket land som helst, finna vi der dylika inrättningar, kanske icke med samma namn som här i Sverige, men deras ändamål är ungefär detsamma och, såvidt jag har mig bekant — och det är från ganska många länder — hafva regeringarne äfven der hänskjutit frågor till dessa inrättningars utlåtande. De må nu heta sällskap eller klubbar, de hafva dock förskaffat sig ett mer eller mindre berättigadt anseende. Det är något, som genomgår landtmännens yrke i allmänhet, att de hafva en viss benägenhet att sluta sig tillsammans, och denna benägenhet finner man ganska naturlig, då man tänker på detta yrke, der arbetet sker under Guds fria himmel och der det icke finnes några patent, ingen yrkesafund, som kan lägga hinder i vägen för ett sådant sammanslutande. På grund af hvad jag nu anført, yrkar jag, att Kammaren för sin del måtte besluta, att båda värderingsmännen skola utses af hushållningssällskapens förvaltningsutskott.

*Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)*

*Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)*

Herr vice Talmannen: Om Stats-Utskottet i denna punkt understödt Kongl. Maj:ts proposition, skulle jag visst icke deri hafva ifrågasatt någon förändring, men då Utskottet nu hemställt, att båda värderingsmännen skola utses af landstinget, anhåller jag att få instämma med Grefve Posse och Herr Kockum och sålunda tillstyrka, att Kammaren förändrar landsting till hushållningssällskap, så att Kammarens beslut blir, att båda dessa ledamöter skola af hushållningssällskapen utses. Det lär väl icke kunna nekas, att, om man skall använda allenast endera af dessa båda korporationer, det ligger vida närmare att använda hushållningssällskapens förvaltningsutskott än landstingen. En fördel af att besluta i öfverensstämmelse med Grefve Posses förslag ligger dessutom deri, att sedermera en ganska naturlig sammanjemkning mellan de olika meningarne ställer sig i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition; och jag för min del får på förhand förklara, att, derest denna Kammare beslutar med Grefve Posse och om derefter den Kongl. propositionen från Stats-Utskottet inkommer som sammanjemkningsförslag mellan Kamrarnes olika beslut, jag är villig understödja en sådan sammanjemkning. För närvarande yrkar jag bifall till Grefve Posses förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Det synes mig vara temligen likgiltigt antingen Utskottets eller Grefve Posses förslag antages; men ett skäl, som nyss anfördes af en talare här i Kammaren, talar dock för bifall till Utskottets förslag, det nemligen att det ofta är svårt nog att få hushållningssällskapets förvaltningsutskott fulltaligt samladt. Om jag icke misstager mig, består detta utskott af hushållningssällskapets ordförande och sekreterare och en eller annan af dess öfrige ledamöter, af hvilka dock flertalet ofta icke infinna sig, och jag tror icke, att man bör främtaga landstinget denna rätt, ty förvaltningsutskottet kan råka att välja ganska ensidiga personer till värderingsmän, hvilket man deremot icke kan förutsätta hos landstinget, som består af ett större antal personer. Skall man döma efter det sätt, hvarpå de ifrågavarande uppskattningarne hittills skett, så tror jag icke, att man kan acceptera reservantens förslag, ty desse uppskattningsmän hafva ofta satt arrendena icke blott på skogar, med hvilka de icke haft något att göra, utan äfven på egendomarne till oerhördt lägre belopp, än hvad dylik jord betingat på andra ställen. Huru man än vill se saken, tror jag icke, att man kan förkasta Utskottets förslag, hvilket jag anhåller måtte varda af Kammaren bifallet.

Herr von Möller: Då ingen af Kammarens ledamöter förenat sig med mig om det yrkande, jag framställt, ber jag få återtaga detta och i stället anhålla om bifall till Grefve Posses reservation.

Herr Ekström: Då det synes mig vara angeläget, att den föresvarande punkten antages i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, men en sammanjemkning kan ega rum, om Kammaren biträder Grefve Posses förslag, beder jag, då jag förra gången, jag hade ordet, icke gjorde något yrkande, att nu få instämma med Grefve Posse uti hans förslag.

Herr Montgomery-Cederhielm: Jag måste anhålla om ursäkt att jag ännu en gång begär ordet i en så obetydlig fråga som denna; men jag nödgas försvara mig mot den beskyllning, en ledamot af Kam-maren framställt, nemligen att jag icke skulle visa någon sympati för det hushållningssällskap, jag tillhör och hvilket är det äldsta i riket och mycket förtjenstfullt. Det kan icke komma i fråga, att jag icke skulle känna och erkänna detta sällskaps förtjenster, då jag varit leda-mot af detsamma i mer än 40 år och deltagit i dess arbeten; men jag yttrade icke heller något dylikt, utan jag sade, att då detta säll-skap, som, enligt hvad jag tror, inrättades år 1806, icke erhöi Kongl. Maj:ts sanktion på sina stadgar förr än vid slutet af 1860-talet eller början af 1870-talet, så kunde möjligen finnas något annat sådant säll-skap i riket, som ännu icke hade af Kongl. Maj:t fastställda stadgar, och om de hvilade på en så lös grund, ansåg jag det icke vara skäl att åt dessa sällskap öfverlemna ett sådant uppdrag som det här ifrågasatta, utan att det vore bättre att detta lemnades åt landstinget. Märkligt är äfven, att det enda skäl, som Kammarkollegium anför emot uppdragets öfverlemnande åt landstinget, är att det icke vore sannolikt, att landstinget skulle egna någon särskild uppmärksamhet åt denna angelägenhet. Jag vet icke hvarför Kollegium antager detta, ty, såsom vi veta, måste landstinget vara fulltaligt, då det samman-träder, eller åtminstone fatta beslut med en viss majoritet, och då finnes väl ingen anledning att tro, att det skulle vara fataligt vid full-görandet af det ifrågavarande uppdraget. Jag tillstyrker fortfarande bifall till Utskottets förslag.

*Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed slutats, gjorde Herr Grefven och Talmannen propositioner, först på bifall till förevarande punkt i oför-ändradt skick och derefter på bifall till punkten med den ändring, att ordet »landstinget» utbyttes mot »hushållningssällskapets förvaltnings-utskott», samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Montgomery-Cederhielm* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 6 punkten i mom. A af Stats-Utskottets Ut-låtande N:o 41,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med utbytande af ordet »landstinget» mot »hushållningssällskapets förvaltningsutskott».

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 20;
Nej — 46.

Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)

8—21 punkterna.

Godkändes.

22 punkten.

Herr von Möller: Stats-Utskottet har med anledning af en enskild motion behagat göra ett tillägg till den nu föredragna punkten. Motionären har ömmat för torparnes bästa och önskar föreskrift om, att en arrendator icke finge betunga dem utöfver hvad uppskattningsnämnden kan anse skäligt. Jag gillar fullkomligt hans uppfattning i detta afseende; men jag anser, att Utskottet gått vida längre än motionären åsyftat. Det af Utskottet föreslagna tillägget har följande lydelse: »och ege arrendator ej heller att utan domänstyrelsens medgifvande pålägga egendomens torpare afgäld eller besvär utöfver hvad som vid egendomens uppskattning blifvit af uppskattningsnämnden bestämdt.» Man vill alltså härigenom åt domänstyrelsen inrymma rättigheten att, sedan kontraktet är afslutadt, pålägga torparen större afgäld eller besvär, än kontraktet innehåller. Detta kan aldrig hafva varit Utskottets mening och jag tror, att en sådan tolkning lätt kan förbyggas, om man stryker ut orden: »utan domänstyrelsens medgifvande», så att tillägget komme att lyda sålunda: »och ege arrendator ej heller att pålägga egendomens torpare afgäld eller besvär» o. s. v. Jag tror, att man på detta sätt tillmötesgår motionärens önskan, och anhåller om bifall till punkten med den af mig föreslagna förändring.

Herr Montgomery-Cederhielm: Det som här är föreslaget är af icke ringa vikt. Inom Utskottet har den upplysning meddelats, att endast inom Kronobergs län finnas omkring 900 torpare under kronans egendomar och i Kristianstads län mellan 1,000 och 1,200. Det är sålunda ett stort antal personer, hvilkas rätt man vill skydda genom det här föreslagna stadgandet. Nu inträffar det ganska ofta vid arrenden, att en person, som arrenderat en egendom, sedermera sätter upp alla arrendena för underarrendatorer samt sålunda betalar intet eller högst obetydligt för sjelfva hufvudgården, som han har under eget bruk. Meningen vore nu att söka förekomma dylikt genom det här föreslagna tillägget; men på samma gång kunde man tänka sig en rättvis förhöjning i torparnes skatter, om nemligen torparen, sedan kontrakt är skrivet på grund af egendomens uppskattning, odlat eller på annat sätt förbättrat sitt torp. Det är då rättvist, att hans utskylder ökas, men meningen vore, att sådant icke skulle få ske utan domänstyrelsens medgifvande, och som det då skulle uppstå ett plus, så är det gifvet, att arrendatorn icke skulle få detta öfverskott sig till godo, enär han har sina vilkor bestämda genom kontraktet. Jag tror alltså, att det är riktigt, att en sådan förhöjning icke får göras utan domänstyrelsens medgifvande och att punkten alltså bör oförändradt antagas.

Grefve Posse, Knut: Jag beder att få bemöta den siste talarens uppfattning af denna punkt dermed att jag icke tror, att afsigten med Utskottets förslag varit den, att en förhöjning i torparens afgäld skulle

ega rum, derest han under arrendetiden i märkbar mån förbättrat torpet; utan afsigten med den här tillagda bestämmelsen har varit den, att man kan tänka sig att under en tid af 20 år sådane förändrade förhållanden kunna inträda och på grund deraf nya bestämmelser erfordras. Jag har bland annat tänkt mig att, om en torpare, som märkbart förbättrat sin lägenhet, dör utan att efterlemna arfvingar, det vore billigt att innehafvaren af egendomen då kunde få någon förhöjning i afgälden. För min del tror jag icke, att staten kan hafva något anspråk på denna tillökning. Under en tid af 20 år kunna så många förhållanden inträffa, att det vore att lemna saken rättslös, om någon förändring icke finge göras, och därför har man velat öfverlemna pröfningen häraf åt domänstyrelsen.

Den föregående talaren anmärkte, att endast i Kronobergs län funnes 900 och i Kristianstads län mer än 1,000 jordtorpare under kronans egendomar eller tillsammans omkring 1,900 stycken. Man kan tänka sig, att i hela riket finnas 10,000 sådana familjefäder och, om man räknar fem personer på hvarje familj, skulle hela antalet uppgå till 50,000 personer. Det torde då vara välbetänkt att få en bestämmelse, som skyddar dessas rätt.

För min del har jag vid närmare eftertänkande ansett, att ett tillägg här vore behöfligt, men detta mitt förslag vann icke bifall inom Utskottet och jag skall icke besvära med något yrkande derom, då jag hoppas samma uppfattning gör sig gällande inom Kammaren som inom Utskottet, nemligen att punkten ändock skall tolkas rätt. Jag hade velat, att efter ordet »bestämmdt» skulle tilläggas: *»lika litet som att utan ett sådant medgifvande, från dessa undantaga egor eller andra fördelar, hvilka vid denna uppskattning beräknats, såsom dem tillfallande.»*

Tanken härpå uppstod hos mig af den anledningen, att jag visste, att vid uppskattning af husbehofsrädden till bränsle hvarje arrendator tillägges ett visst antal famnar ved och att dervid tages i betraktande det antal torp, han innehar. Jag känner till ett boställe i Kronobergs län, der arrendatorn har 8 famnar vanligen björkved för hvarje torpare och då dessa äro 22 stycken har han alltså 176 famnar ved, som han säljer, under det att torparne få skaffa sig bränsle så godt de kunna. Detta är ett af de många exempel, som visa huru sorgliga förhållandena äro i nuvarande stund med husbehofsutskattningen och skogsarrenden. Landshöfdingen i det län, jag tillhör, har yttrat, att skogsarrendena icke gingo till en femtiondedel af verkliga värdet; jag har en förteckning af officiell natur, som visar sådana siffror, att man kan bli revolverad öfver, att så kan tillgå.

Man sade inom Utskottet, att ett sådant tillägg, som det af mig föreslagna, icke skulle behövas, emedan torparnes rättigheter och skyldigheter ändock vore tillräckligt bestämda, och jag afstod därför från mitt yrkande; men jag har här velat omnämna detta, på det man med den ledning, diskussionen i detta ämne framdeles möjligen kan lemna, må finna, att det ifrågasatta tillägget af den anledning ansetts öfverflödigt, enär man ansett att det som dermed afsågs syntes ligga i sakens natur.

Jag kan icke finna den af Herr von Möller föreslagna utslutnin-

Grunder för förvaltningens af kronans domäner.
(Forts.)

Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)

gen vara nödvändig eller nyttig och anhåller derfor om bifall till Utskottets förslag oförändradt.

Herr von Möller: Jag beder Herrarne icke illa upptaga att jag åter begärt ordet. Men denna fråga, huru obetydlig den än synes, är det icke. Den siste ärade talaren nämnde, att i Kronobergs län finnas 922 torpare. Denna fråga berör dessa 922 torpars rättsanspråk, deras och deras familjers välfärd. Om man vill räkna huru många sådana torpare, som finnas i öfriga delar af Sverige, skulle de, såsom den ärade talaren anmärkte, uppgå till många tusental.

På hvad slags jord sitta nu dessa torpare? Säkerligen icke den bästa. Nu vill man proklamera den idén, att om en torpare genom idoghet förbättrar sitt torp, skola hans utskylder till arrendatorn förhöjas. Men om arrendatorn på lika sätt förbättrar den större egendomen, då kan icke någon förhöjning af arrendet ske, förrän efter de 20 arrendeårens slut. Här vill man pålägga ett högre belopp, än uppskattningsnämnden bestämt vid egendomens uppskattning till arrende. Jag kan icke tro att detta är rättvist. Man öfverlemnar åt domänstyrelsen att bestämma om förhöjningen af torparnes afgälder eller besvär, men hvarför skall man ställa dessa tusentals medborgare under beroende af domänförvaltningens godtycke? I sanning *godtycke*, ty det finnes icke någon grund föreskrifven, efter hvilken styrelsen eger att förhöja dessa stackars torpars arrenden.

Utskottets mening gillar jag. Det är rätt, att arrendatorn icke får pålägga torparne afgälder utöfver hvad i arrendekontraktet finnes bestämdt. Men sätter man in denna lilla mellanmening, hvarigenom domänstyrelsen berättigas att göra det, eller rättare sagdt, arrendatorn med domänstyrelsens begifvande, berättigas göra det, då begär man en orättvisa. Det har ju aldrig begärts af motionären att domänförvaltningen skulle få denna rättighet. Jag tror, mine Herrar, att om Ni kasta en blick på denna 22:a punkt i utlåtandet, Ni skola erkänna att allt, hvad rättvisan kräfver vinnes, om man blott stryker bort domänstyrelsens rätt att under arrendetiden höja torparnes afgälder, då styrelsen icke har rätt att under samma tid höja arrendatorernes arrenden. Derfor vidblifver jag mitt yrkande, att dessa ord »utan domänstyrelsens medgifvande» må ur paragrafen strykas.

Herr Jöns Pehrsson: Det är icke utan, att jag i princip är fullt ense med Herr von Möller, men efter den förklaring jag hört en del af Stats-Utskottets ledamöter afgifva, bör man väl kunna hoppas, att den rätt att vidtaga egenmäktiga åtgöranden i detta fall, som är lagd i domänstyrelsens hand, sällan kan ifrågakomma att tillämpas på origtigt sätt.

Det är naturligtvis i princip rätt, att då arrendatorn ej under de 20 åren behöfver vidkännas någon förhöjning i sitt arrende, äfven de underlydande torparne böra bibehållas vid de rättigheter och skyldigheter, som, vid arrendets öfvertagande af arrendatorn, blifvit bestämda. Det är uppenbart, att om arrendatorn under en lång följd af år på grund af nyodlingar njuter dubbel afkastning af egendomen, det dock icke faller någon in att påstå, det han skulle under arrendetiden betala

högre afgift. Ty man har ju därför bevarat sig rätt att efter de 20 årens slut höja arrendet. Samma princip borde vara gällande med afseende å de underlydande torparne, husmännen och backstugusittarne, som finnas på dessa boställen; men då jag icke hört någon yrka på förändring härutinnan, kan jag icke tilltro mig att göra det.

En verklig tillfredsställelse känner jag och måste uttala deröfver att jag i denna Kammare, i går på *den* sidan och i dag på *den* sidan, fått bekräftelse på hvad jag här i många år uttalat om den misshushållning, som från statens sida skett vid handhafvandet af kronoegendomarne. Det sades förliden gårdag att den största vinsten af detta förslag vore, att denna misshushållning skulle upphöra och för framtiden försvinna. Det är glädjande att se, huru man här ömmar för de små, och icke blott för dem, som stå något högre än torparne, nemligen arrendatorerne, om hvilka ömheten i går stundom nästan gick till öfverdrift.

Jag har äfven hört ett varmt uttalande af att den största vinsten af detta förslag vore, att derigenom skulle uppstå en stor personal af arrendatorer. Men i detta uttalande kan jag icke alls instämma, utan jag anser tvärtom, att det är den största lycka för vårt land att få en så stor personal som möjligt af sjelfegande hemmansegare. Då kan man vara förvissad om, att det icke hos oss kommer att inträffa, hvad vi nyligen med sorgsna ögon sett i Irland, der det ju finnes en tillräckligt stor arrendatorsklass. Och vi skola önska till Gud att vi här i Sverige icke få en sådan arrendatorsklass, utan en sjelfegande klass allmoge, ty det är det bästa Sverige kan få.

Jag har intet yrkande att framställa.

Herr Evers: Detta stadgande har, på sätt en ledamot af Stats-Utskottet redan nämnt, tillkommit just för att skydda de ifrågavarande personerna eller torparne; men han förbigår att omnämna ett förhållande, som jag tror bör vara bestämmande för bibehållande af den mellanmening i punkten, hvilken Herr von Möller yrkat skulle utgå. Om nemligen en arrendator skulle genom odling öka torpets areal eller försträcka torparen med medel till en sådan odling, så borde han väl vara berättigad att af torparen få någon afgäld utöfver den som vid egendomens uppskattning bestämdes, för så vidt styrelsen efter pröfning skulle medgifva detta. I sådana fall eller då arrendatorn vill för torparen förbättra den jord denne innehar skulle, derest arrendatorn därför icke finge någon ersättning, mången gång kunna inträffa, att nyodlingar å egendomen, som annars varit lätt verkställbara, icke komme till stånd, och jag tror derföre, att ett dylikt stadgande som det nu ifrågavarande är nödvändigt, hvadan jag anhåller, att den mellanmening, Herr von Möller påpekat, icke måtte utgå, utan att punkten i dess af Utskottet föreslagna lydelse oförändrad antages.

Grefve Sparre: Jag skall bedja att få fästa uppmärksamheten derpå, att torparnes arrende vanligen utgår i arbete. Detta arbete kan vara af väsentligen olika beskaffenhet, och jemväl i öfrigt kunna omständigheter förekomma, som göra det nödvändigt, att arrendatorn må kunna, om han vill, uppsäga torparen och antaga en annan. Häri ligger en

*Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)*

*Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)*

ganska väsentlig olikhet mot vanliga arrendeförhållanden. Torparen befinner sig i en annan ställning till arrendatorn, än arrendatorn till jordegaren. Man måste på ett helt annat sätt understödja torparen. Jag tänker mig ett förhållande, sådant den föregående talaren anförde. Arrendatorn är villig att hjälpa torparen att förbättra torpet och lemnar honom medel dertill under förutsättning att i framtiden erhålla högre afgäld för torpet. Om denna mellanmening borttages, kan ett sådant förbättrande af torpet icke ega rum, ehuru båda parterna önska det. Jag tror icke, att detta skulle vara fördelaktigt. Det är alldeles tillräckligt, att man hindrar arrendatorn att pålägga torparne allt för höga afgälder. Genom den af Utskottet föreslagna bestämmelsen i denna punkt har man gått en riktig medelväg och tillgodosett båda parternas intressen. Jag anhåller om bifall till punkten, sådan den af Utskottet föreslagits.

Friherre Klinckowström: Jag har i allmänhet icke deltagit i förevarande diskussion af denna fråga, emedan jag anser den vara helt och hållet origtigt uppfattad af de lagstiftande makterna. Jag anser, att den lag, som skulle komma i fråga att här stiftas af konung och Riksdag gemensamt, borde varit kort och icke innehålla en massa detaljbestämmelser, som jag anser att Riksdagen, med fullt förtroende till regeringen, bort öfverlemnna åt konungens ekonomiska lagstiftning, då Riksdagen icke behöft ingå i så många detaljer, bland hvilka jag äfven vill räkna den nu under diskussion varande 22:a punkten. Hvad denna punkt beträffar, är det min öfvertygelse, att om man, på sätt Herr von Möller föreslagit, borttager denna kursiverade slutmening i 22:a punkten, blir följdens motsatsen af hvad Herr von Möller afsåg, nemligen att skydda torparne mot arrendatorernas vexationer och öfvergrepp. Jag tror att, på sätt den siste ärade talaren nämnde, denna punkt blifvit i Stats-Utskottet föreslagen just för att skydda torparne mot arrendatorernas allt för stora godtycke; och om man borttager denna mening, gör man torparne orätt och icke någon tjänst. Jag hoppas, att Herr von Möller vid närmare eftersinnande finner det samma och äfven erkänner det. Under alla förhållanden anhåller jag, att punkten måtte blifva bifallen, så som Stats-Utskottet föreslagit den.

Friherre Barnekow: För min del beder jag att få instämman med hvad Herr von Möller i denna fråga föreslagit. Då arrendatorn gör sitt anbud på arrendet, vet han, hur mycket han skall få att fordra af torparne under den tid han arrenderar bostället, och har icke rätt att begära mer. Enligt nu föreliggande förslag skulle det kunna inträffa, att, om en torpare dör, arrendatorn skulle ega rätt att få högre afgälder af den nye torparen, som vid sitt tillträde till torpet skulle kunna aläggas att betala mer än den förre torparen gjort. Derigenom skulle arrendatorn göra en vinst, som vore alldeles obehörig, ty han kunde icke förutse den, då han öfvertog arrendet.

Den siste talaren yttrade, att denna fråga vore en detaljfråga, och därför behöfde man icke beröra densamma. Jag vill göra honom uppmärksam på att denna frågan alldeles icke är någon detaljfråga, ty den gäller flere tusen personers existens. Här är förhållandet det, att

torparne på många boställen byggt egna hus, men utgöra arrende åt arrendatorn. Om Utskottets förslag antages, kommer följden att blifva, att när en arrendator är spekulant på ett boställe, spekulerar han på att kunna uppdrifva arrendet för dessa torp till snart sagdt hvilken summa som helst, ty torparne kunna icke flytta, enär husen äro deras egna. Detta är icke någon detaljfråga, utan en ganska viktig fråga.

Vidare har det sagts, att om man borttager denna mellanmening, man icke skulle hjälpa torparen utan snarare stjelpa honom. Grefve Sparre sade, att om jag ville hjälpa en torpare att uppodla sin mark, skulle jag icke kunna återfå de medel jag lemnat honom, äfven om båda parterna vore derom ense. Jag kan icke inse att det finnes någonting som hindrar det. Om jag hjälper honom, hjälper jag honom naturligtvis med penningar. Då kan jag ju lemna honom en summa mot vilkor att han antingen betalar den tillbaka i penningar eller också utgör dagsverken för beloppet. Hvad finnes väl, som hindrar det?

Jag tror att det vore bäst, att, såsom Herr von Möller föreslagit, denna mellanmening finge utgå. Men om man yrkar derpå, vet jag icke hvad resultatet deraf skulle blifva. Kanske hela förslaget skulle kunna falla på denna punkt. Derför afstår jag från att yrka bifall till Herr von Möllers förslag och hoppas, att domänstyrelsen skall behandla torparne humant och beskedligt, då man nu lägger deras öde i styrelsens händer. Om torparen förbättrar sitt torp, så att detta får högre värde, hvarför skall väl arrendatorn tillgodogöra sig denna förbättring? Det är väl mycket mer skäl, att torparen eller hans familj får göra det, än arrendatorn, som vid arrendets öfvertagande icke hade den ringaste tanke derpå.

Jag har intet yrkande att framställa, men upprepar min förhoppning, att styrelsen måtte komma att behandla torparne humant och skydda dem mot orättmätiga anspråk från arrendatorernas sida.

Friherre von Essen, Fredrik: Om det förslag som här af Herr von Möller blifvit framställt, skulle blifva antaget, nekar jag icke till att det vittnar om ett bra litet förtroende till den blifvande domänstyrelsen, då man icke vill öfverlemna åt densamma att pröfva, om det kan vara rättvist att öka arrendet för en torpare eller icke. Hyser man icke ens så mycket förtroende till den blifvande domänstyrelsen, då får jag säga, att det ej är skäl att organisera en sådan och lemna i dess händer så stora och viktiga befattningar, som här är fråga att utföra. Stats-Utskottet har ju skyddat torparnes rätt genom detta stadgande, att arrendatorn icke utan styrelsens medgifvande får öka torparens afgälder, och man kan väl antaga, att styrelsen icke lemna sitt medgifvande, om ej giltiga skäl dertill förekomma. Det är ju icke så farligt, om en arrendator af ett större boställe på 20 år skulle komma att göra någon vinst derigenom att han hjälper torparen att uppodla sin ängsmark och utvidga sitt torp och i stället af honom får uppbära något högre afgälder. Den vinsten blir väl icke så oskäligt stor, att den bör väcka så mycken afundsjuke. Torparen står icke ytterst i ansvar för arrendet, utan det gör arrendatorn. Om den regel, Herr von Möller föreslagit, skulle accepteras, skulle staten belasta sig med ett ofantligt stort antal arrendatorer, ty alla dessa torpare blefve då så att säga

Grunder för förvaltningen af kronans domäner.
(Forts.)

Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)

direkta arrendatorer af staten. Arrendatorn måste i allt fall ovilkorligen ega rätt att, när han så för godt finner, uppsäga torparen, och det är väl det största obehag, som kan drabba denne. Om torparen icke fullgör sina skyldigheter, måste arrendatorn hafva denna uppsägningsrätt. Då måste han antaga en ny torpare, men skulle icke ega rätt att, med styrelsens medgifvande, höja arrendet för torpet! Hvarför? Ja, det kan jag icke fatta! Jag finner det så naturligt och klart, att han skall ega denna rätt, att jag icke kan inse något skäl, som talar deremot. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till förevarande punkt i oförändradt skick och sedan på bifall till punkten med uteslutande af orden »utan domänstyrelsens medgifvande»; och förklarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

23—31 punkterna.

Godkändes.

32 punkten.

Herr Montgomery-Cederhielm: Enligt protokollsutdrag från Andra Kammaren, som jag här håller i min hand, har Andra Kammaren bifallit den nu upplästa 32 punkten med den förändring att då i andra momentet heter: »syn å utarrenderad kronoegendom skall i stad af rådstufvurätt — —», har Andra Kammaren utbytt ordet *rådstufvurätt* mot *magistrat*; och likaledes i sista momentet i punkten der det heter: »— — Instrument öfver synen skall inom trettio dagar efter förrättningen hos *kronofogden* hållas enskilda parter tillhanda, — —», har ordet *»kronofogde»* utbyts mot *»syneförrättare»*. Då jag tror att dessa förändringar äro ändamålsenliga, får jag anhålla om bifall till den förändring som Andra Kammaren sålunda för sin del beslutit.

Herr Bergström: Jag får på det högsta afstyrka det af Andra Kammaren gjorda utbytet af ordet *»rådstufvurätt»* mot *»magistrat»*. Den vidtagna förändringen verkar förryckande på instansordningen. Såsom punkten blifvit af Andra Kammaren redigerad, skulle man tro att talan mot magistratens beslut finge föras hos rådstufvurätten; men detta är olämpligt, ty, som man vet, bestå rådstufvurätt och magistrat af samma ledamöter och äro i grunden samma myndighet, hvilken benämnes olika allt efter som den verkar såsom dömande eller administrerande. Får punkten deremot förblifva oförändrad, så faller det af sig sjelft, utan att sådant behöfver uttryckligen stadgas, att man eger mot rådstufvurätts beslut fullfölja talan i hofrätt.

Det är skäl att tänka närmare på denna sak, och vill man icke bifalla Stats-Utskottets förslag i denna del, vore skäl att återremittera punkten. Jag yrkar emellertid bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Statsrådet Themptander: Det förhåller sig verkligen så att i den Kongl. propositionen har genom en misskrifning ordet råd-

stufvurätt kommit att inflyta i stället för magistrat. Detta visar sig deraf att i domänkomiténs betänkande, som i denna punkt förändradt infliet i den Kongl. propositionen, finnes begagnadt uttrycket magistrat. Anledningen hvarför magistrat är ett lämpligare uttryck än rådstufvurätt är naturligtvis den, att magistraten har en verksamhet som är mera jemförlig med kronofogdens såsom administrativ myndighet. Det har derföre varit afsedt, att magistrat skulle vara syneförrättare, men om man icke åtnöjes med dess beslut, anhängiggöres saken vid domstol och denna kan icke blifva någon annan än rådstufvurätten i samma stad. Det är visserligen sant att det finnes städer, der rådstufvurättens och magistratens personal så sammanfaller att det kan blifva svårighet att sammansätta en ojäfvig rådstufvurätt; men å andra sidan är detta icke något enstaka förhållande i denna lag. Det förekommer nemligen i andra fall att magistratens beslut och åtgärder underställas rådstufvurättens granskning och bedömande och på flertalet ställen lära deraf icke vållas några svårigheter, enär personalen lemnar tillfälle till olika sammansättning af magistrat och rådhusrätt. Emellertid har det varit den Kongl. propositionens mening att magistraten skulle vara syneförrättare och att tvist i anledning af synen skulle anhängiggöras vid rådstufvurätten och sedan den vanliga instansordningen tillämpas.

Det senare ändringsförslaget att utbyta ordet »kronofogde» mot »syneförrättare» påkallas åter deraf att det är icke endast kronofogde utan äfven magistrat, som verkställer dessa förrättningar och att stadgandet följaktligen måste hafva afseende på båda dessa myndigheter.

Herr Bergström: Jag beklagar rätt mycket att af förbiseende i den Kongl. propositionen inkommit andra ord än som åsyftats. Hade ordet »magistrat» der från början inkommit, är jag säker på, att det gifvit anledning till grundligt öfvervägande hos Stats-Utskottet. Jag gläder mig emellertid åt att Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet gifvit mig rätt derutinnan, att ändringen föranleder dertill, att talan mot magistrats beslut skulle fullföljas hos rådstufvurätten, men det är något, hvarpå jag icke kan gå in. Jag är icke för tillfället i stånd att överblicka hela den svenska lagstiftningen i hithörande delar, men till dess man anför ett specielt exempel på att talan mot magistratsbeslut må fullföljas hos rådstufvurätt, kan jag icke skänka vitsord åt en sådan uppgift. Jag finner det olämpligt att en och samma myndighet skulle vara både syneförrättare och domare. Jag får nemligen erinra att rådstufvurätt och magistrat bestå af *samma* personer. På *landet* är icke förhållandet att kronofogde och domstol sammanfalla, men i *städerna* sammanfalla magistrat och rådstufvurätt på det närmaste. Jag tror att det är rådligast att låta »rådstufvurätt» stå qvar och att talan mot dess beslut i synemål fullföljes i vanlig rättegångsordning i hofrätt. Jag fortfar att yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till förevarande punkt och derefter på bifall till punkten med den af Herr Montgomery-Cederhielm föreslagna ändring, att ordet »rådstufvurätt» utbyttes mot »magistrat», samt det i punktens sista

*Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)*

Grunder för
förvaltningen
af kronans
domäner.
(Forts.)

stycke förekommande ordet »kronofogde» mot »syneförrättaren», hvilken senare proposition Herr Grefven och Talmannen förklarade sig finna besvarad med öfvervägande ja.

Herr *Bergström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som bifaller 32 punkten i mom. A. af Stats-Utskottets Ut-låtande N:o 41, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med den af Herr Montgomery-Cederhielm föreslagna ändring.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 27;
Nej — 50.

Mom. B.

Bifölls.

Mom. C.

Inrättande
af en domän-
styrelse.

Herr Statsrådet *Themptander*: Då Stats-Utskottets samtliga ledamöter, tillhörande denna Kammare, hafva vid denna punkt reserverat sig mot Utskottets hemställan i syfte att tillstyrka den Kongl. propositionen i denna del, och då således anledning torde finnas att vänta en gynsam utgång inom Kammaren för det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget, behöfver jag naturligtvis icke upptaga Kammarens tid — åtminstone för närvarande — med att mera utförligt framhålla de skäl, hvilka ligga till grund för den Kongl. propositionen. Jag beder endast att i korthet få erinra om den ansvarsfulla och mångpröfvande beskaffenheten af de värf, som komma att tillhöra chefen för detta verk, som skall handhafva förvaltningen af statens skogar och jordbruksdomäner, och jag beder att få erinra om att den svårighet, som i alla fall måste blifva förbunden med valet af lämplig person för denna befattning, naturligtvis kommer att i icke oväsentlig mån ökas, derest denne chef skall i fråga om löneförmåner ställas på den fot, som Stats-Utskottet föreslagit. Då beloppet af den blifvande chefs löneförmåner af mig föreslogs, så var jag visserligen icke oberedd på att deremot skulle kunna framställas åtskilliga anmärkningar; jag antog dock att dessa anmärkningar skulle gå i motsatt riktning mot den, som gjort sig gällande i Stats-Utskottets förslag.

Hvad åter angår den andra skilnaden mellan den Kongl. propositionen och Utskottets förslag, består den deri att, under det Kongl. Maj:t föreslagit att detta embetsverk skulle vid sidan af chefen bestå af fem föredragande ledamöter, bland hvilka ärendenas beredning och föredragning inför chefen skulle fördelas, har Utskottet hemställt att antalet af dessa föredragande skulle minskas från fem till två, och att såsom biträden åt dessa skulle ställas tre andra gradens tjänstemän. Således skulle tre af de utaf Kongl. Maj:t föreslagna ledamöterna nedflyttas till tjänstemän af andra graden. Det torde vara temligen gifvet att häri ligger vida mer än en besparings- eller en lönenedsättningsfråga. Det är ett förslag som väsentligen ingriper i den organisation, som Kongl. Maj:t haft för afsigt att gifva åt det ifrågavarande verket. Det måste ju ligga för hvar och en i öppen dag att om Kongl. Maj:t ansett ledamöternes antal böra vara fem, så kunna de göromål, som åligga ledamöterna, icke fördelas mellan två. Stats-Utskottet måste därför hafva afsett att en del och en högst väsentlig del af de göromål, som skulle tillhöra ledamöterna, skulle i stället tilldelas desse tjänstemän i andra graden. Då skulle sålunda inträffa att personer med enahanda åliggande, med enahanda ansvar skulle ställas i olika tjänstegrad med deraf härflytande olika löneförmåner. Jag vågar bestrida att något motstycke till en sådan organisation förekommer i afseende på något af de administrativa verk, hvilkas reglering varit underställd Riksdagens pröfning. Det är med hänsyn till detta förhållande, och då Kongl. Maj:t har i detta fall låtit för sitt förslag vara bestämmande de grunder, som vunnit tillämpning vid de senare årens löne-regleringar samt Kongl. Maj:t äfven vid förslaget uppgörande iakttagit alla de besparingar, som varit möjliga, hvilket bland annat visar sig deri att Kongl. Maj:t icke föreslagit någon tjänsteman i andra lönegraden, hvilket i ty fall naturligtvis skulle hafva skett på det sätt att någon tjänsteman i den lägsta lönegraden utbyttes mot en sådan i andra graden — som jag vågar hoppas att det Kongl. förslaget i denna del må vinna Kammarens bifall.

Grefve Posse, Knut: Jag har i likhet med alla Kammarens ledamöter inom Stats-Utskottet reserverat mig i denna punkt och har icke något att tillägga, ty vår ståndpunkt är temligen ren och klar, nemligen för bifall till det Kongl. förslaget. Jag vill dock för Kammaren tillkännagifva att jag på afdelningen förfäktade en annan mening, men då jag icke vann något understöd, måste jag afstå från den. Jag vill likväl nu till protokollet hafva antecknadt, att jag anser den blifvande chefens ansvar och befattningens omfattning så stora, att jag icke kan vara till freds med den lön Kongl. Maj:t föreslagit. Jag hade helst sett att, om man icke kunde komma till högre siffra än 10,000 kronor, Kongl. Maj:t — något som jag icke skulle ansett vara något obehörigt ingrepp i statskassan — föreslagit Riksdagen ett anslag för bostad eller lemnat sådan in natura. Då sådant icke emellertid understöds i Utskottet vågar jag icke upptaga det, men skulle någon annan göra det beder jag att få förena mig derom. För närvarande inskränker jag mig till att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Inrättande
af en domän-
styrelse.
(Forts.)

Herr Montgomery Cederhielm: På sätt af betänkandet synes hafva samtliga ledamöterna i Utskottet från denna Kammare reserverat sig mot Utskottets förslag i denna punkt och i stället hemställt om antagande af hvad Kongl. Maj:t föreslagit; och då skälen för hvad som är i Kongl. Maj:ts proposition föreslaget blifvit nyss utförligt framställda af Herr Finansministern, anser jag mig icke behöfva yttra något vidare för denna sak, som för de fleste torde vara ganska klar, utan inskränker mig till att med afseende på nu föredragna punkten Litt. C yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Klinckowström: Då jag i denna punkt alldeles icke kan dela de åsigt, som här af de två föregående talarne blifvit tillkännagifna rörande nödvändigheten af sådana löner för att den ifrågasvarande centralstyrelsen skulle verka, som Kongl. Maj:t föreslagit, utan jag anser de modifikationerna i denna centralstyrelse, som hafva blifvit föreslagna af Stats-Utskottet vara att föredraga; så mycket mera som denna samma löneorganisation har blifvit bifallen af Andra Kammaren, så finner jag mig pligtig att derom yttra några ord. På sätt som synes af bilagan Litt. A. till detta Stats-Utskottets betänkande har i denna punkt Stats-Utskottet tagit sig före dels att minska lönen åt chefen, med ett afdrag af såväl lön som tjänstgöringspenningar utaf tillsammans 1,000 kronor, och således nedsatt aflöningen från 10,000 till 9,000 kronor, dels att vid skogsafdelningen verkställa den förändring att i stället för tre tredje gradens tjänstemän, som Kongl. Maj:t föreslagit, har Utskottet föreslagit en 3:dje gradens tjänsteman och två andra gradens tjänstemän. Det är de enda förändringar, som äro i fråga, i Kongl. Maj:ts proposition. Här har visserligen af Herr Finansministern i förbigående nyss med några ord omnämnts att nedsättning på anslaget till så beskaffade embetsmän i denna centralstyrelse skulle medföra svårighet för chefen att fördela göromålen inom de olika byråerna; men, mine Herrar, i denna *lönefråga* är det alldeles icke fråga om de *ärenden*, som skola handläggas af de olika aflönade tjänstemännen inom styrelsen. Det är en fråga, som tillhör ensamt Kongl. Maj:t att reglera. Här är endast fråga om *sjelfva lönen*. Om man bedömer Herr Finansministerns uttalande i Andra Kammaren, när denna lönefråga var före, — åtminstone så vidt som tidningarnes utdrag af Herr Finansministerns yttrande har kunnat leda omdömet — går det derpå ut att man icke skulle kunna använda en med några hundra kronor lägre aflönad tjänsteman inom samma byrå till förrättande af en med några hundra kronor högre aflönad tjänstemans sysselsättningar. Jag tror, att det är en alldeles oriktig princip, som Herr Departementschefen etablerat. Tvärtom anser jag, att en lägre tjänsteman, som dock enligt tjänsteförhållandena skall snart eller sent uppträda inom de bättre aflönades klass och i ansvarsfullare värf, kan mycket väl äfven med en lägre lön användas till en befattning, som tillhör en högre aflönad tjänsteman; och derigenom vinnes den fördel att Kongl. Maj:t eller vederbörande domänchef får tillfälle att pröfva den lägre tjänstemannens duglighet för det högre värfvet och tjenlighet för en sådan plats. Om Kongl. Maj:t ville med rättvisa och billighet städe belöna förtjensten i beföringsväg, skulle icke de unga tjänstemännen tveka att göra sitt

bästa, äfven om de hade några hundra kronor mindre i lön för att skaffa sig meriter, för att visa om de äro dugliga till högre platser, och Kongl. Maj:t skulle derpå vinna vida mera än hvad som nu är fallet med grundsatsen att vid hvarje liten tjänstebefattning hvarje sida, som skrives, hvarje steg, som tages i tjänsten skall genast betalas i kronor och ören. Jag anser en sådan princip vara förderlig och därför anser jag icke de anmärkningar, som så väl här som i Andra Kam-maren blifvit framställda till förmån för Kongl. Maj:ts förslag, vara hållbara.

*Inrättande
af en domän-
styrelse.
(Forts.)*

Kongl. Maj:ts rätt är alldeles oförkränt att använda sina tjänstemän på de platser, der de duga, och Riksdagens rätt är att bestämma lönen efter råd och lägenhet. Jag får vördsamt anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Anderson, Albert: Den siste ärade talaren sade, att vid denna löneroglering är icke fråga om de göromål, som skola handläggas, utan om lönerna. Jag skulle i olikhet mot honom tro att vid denna löneroglering likasom vid hvarje annan måste både lönernas och tjänstgöringspenningarnes bestämmande hufvudsakligen grundas på göromålens mängd och beskaffenhet. Hvad jag vet är att de två ledamöter, som i Kammarkollegium hafva sig uppdraget att bereda och föredraga de till domänafdelningen hörande ärenden, dermed hafva full, till och med ansträngande sysselsättning. Det förslag till grunder, som nu blifvit antaget, är sådant, att göromålen icke derigenom komma att minskas för den nya domänstyrelsen. Om man nu aflönar de ledamöter, som i den nya förvaltningen skola bereda och föredraga dessa ärenden, sämre än ledamöterna i andra embetsverk, så kan resultatet icke derigenom blifva något annat än att man får svårt att fylla dessa platser och att man icke kan dertill paräkna så dugliga och erfarna embetsmän som genom högre löner kunna erhållas. Om så blir förhållandet, hvilket jag för min del antager, så kan domänförvaltningens verksamhet icke fortgå med den noggrannhet och sakkämdedom som erfordras. Detta är likväl alldeles nödvändigt just i denna gren af förvaltningen, ty genom förbiseende och slarf kan ofta inträffa att staten går förlustig om summor, som uppgå till högre belopp än den lilla skilnad i aflöning, hvarom här är fråga. Jag tror således, att det är öfverensstämmande med en god hushållning för staten, om Kongl. Maj:ts proposition bifalles, hvarom jag också anhåller.

Herr Hasselrot: Jag tillåter mig vördsamt hemställa, att proposition måtte särskildt framställas med afseende på chefslörens belopp och särskildt på det öfriga. Det kan möjligen hända att en eller annan ledamot, i likhet med mig, vill bifalla Stats-Utskottets förslag om chefslönen, men i öfrigt önskar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre von Essen, Fredrik: Jag anhåller blott att med några ord få bemöta den aktade talare, som är min granne här, med afseende på den princip, som han vill göra gällande för rätta förvaltningen inom embetsverken. Han anser, att det skulle vara lämpligt att hafva vissa platser besatta med personer, som innehade den erfarenhet och den

*Inrättande
af en domän-
styrelse.
(Forts.)*

ställning, som erfordrade en högre lön, men dessa endast till ett fåtal. I öfrigt skulle samma tjänster utföras af yngre personer, som vore sämre aflönade. Det är en aldeles ny princip för ordnande af embetsverken. Det kan väl hända att sådant försök kan lyckas, ehuru jag föreställer mig att det är olämpligt. Kongl. Maj:t vill hafva två byråchefer på ena afdelningen och tre på den andra. Dessa skulle hafva göromålen fördelade sinsemellan och ansvara för beredning och föredragning, hvar och en på sin byrå. Att låta denna föredragning skötas af yngre, mera oerfarna tjänstemän torde vara betänkligt, då på hvarje afdelning lika maktpåliggande göromål förekomma. Härtill kommer en omständighet, som jag beder att få omnämna och som icke saknar betydelse. Det har från Kammarkollegiets sida gjorts anmärkning angående bedömande inom domänförvaltningen af frågor rörande den enskildes rätt. Den kollegiala formen skulle efter domänstyrelsens införande upphöra, men Kongl. Maj:t har tagit hänsyn till denna anmärkning och Chefen för Finansdepartementet yttrade till statsrådsprotokollet dessa ord, hvilka kunna gifva anledning till att förmoda, att Kongl. Maj:t vid utfärdande af instruktion för denna styrelse kommer att bestämma, att den kollegiala formen — chefen med byråcheferna — skall användas, när frågor skola afgöras, som röra enskild rätt, för att icke chefen ensam i sådant fall skulle bära ansvar. Departementschefen yttrade: »Huruvida den erinran Kammarkollegium gjort derom, att inom området för domänförvaltningen förekomme åtskilliga ärenden, hvilka ingrepe i enskildes rättsförhållanden, och för hvilkas behandling den kollegiala formen lämpligen borde bibehållas, kan böra föranleda någon modifikation i den föreslagna formen för ärendenas handläggning, torde få af Eders Kongl. Maj:t tagas under öfvervägande i sammanhang med fastställande af den instruktion för styrelsen, som lär komma att för densamma utfärdas.»

Detta yttrade Departementschefen till protokollet, då frågan föredrogs i statsrådet, och det har gifvit anledning att förmoda, att en sådan kollegial behandling skulle i dessa fall kunna ifrågakomma. Då nu föreslås af Utskottet att på jordbruksafdelningen skulle finnas endast en tjänsteman af första graden, så blefve följden den att den tjänsteman af andra graden som skulle sköta byråchefens plats, skulle få deltaga i sådana beslut; en oförmåhet som icke synes rätt lämplig. Det är af Skogsstyrelsen visadt att antalet mål der för närvarande är så stort, att de föredragandes antal måste vara 4, hvarföre föredragningen måste uppehållas genom extra tjänstemän, hvilket ju icke kan vara lämpligt.

Det är icke därför att jag anser denna frågas utgång vara tvifvelaktig jag besvärat Kammarkaren, utan endast därför, att det bör sägas hvad jag nu yttrat, för den händelse att någon af dem, som varit mot att bifalla reservationen, derpå vilja fästa något afseende. Hvad särskildt beträffar chefslönen, så ligger det i öppen dag att en så maktpåliggande och ansvarsfull plats är ganska svår att besätta, att dertill bör väljas en person med rik erfarenhet och vidgad synkrets i så väl praktiska som administrativa förhållanden. En sådan person är icke lätt att finna. Vanligen har en sådan person sysselsättning, som gifver honom en vida högre inkomst än hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Man

säger att mången tjenar för äran och så vidare. Det kan bidraga till att den af Kongl. Maj:t föreslagna lönen dock kan anses antaglig, men att ytterligare vilja nedsätta den, tror jag vara något, som man kan dyrt få komma att ångra. Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

*Inrättande
af en domän-
styrelse.
(Forts.)*

Friherre Klinckowström: Jag har blott några ord att tillägga till hvad jag nyss yttrade, med anledning af de personers yttranden, som efter mig haft ordet. Hvad min ärade granne strax framför mig beträffar, så måste jag förvåna mig öfver, att han framställt en sådan paradox, som att säga att, om denna aflöning förändrades på sätt Stats-Utskottet föreslagit, skulle kunna hända, att en mindre lämplig och mindre erfaren tjänsteman öfvertog så beskaffade göromål, som enligt Kongl. Maj:ts förslag endast tillhör tredje gradens tjänstemän. Det är just för att förekomma detta hastiga steg, att en betydligt yngre tjänsteman inträder och förrättar tredje klassens tjänstegöromål, som Stats-Utskottet bland andra anledningar velat införa två andra klassens tjänstemän i denna skogsafdelning, derigenom undvikande detta hastiga steg, som nu skulle kunna mången gång ega rum, isynnerhet när tredje klassens tjänsteman vore upptagen med resor eller i komitéer eller vid Riksdagen. Då fins andra klassens tjänsteman att insätta i tredje gradens tjänstemäns ställe, i stället för att, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, det skulle blifva unga, första klassens tjänstemän som förrättade tredje klassens tjänst; jag tycker det förra är bättre. Nu säger man att denna skogsafdelning skall vara fördelad på tre byråer. Det är en sak, som angår hvarken mig eller Riksdagen. Det tillhör Kongl. Maj:t att besluta på sätt honom godt synes, men säkert är, att vill man med rättvisa befordra förtjensten, då skall man taga skicklige och talangfulle yngre män, som icke sträfva efter bättre än att visa sin duglighet för sina chefer, om duglighet och skicklighet är rätta vägen till befordran till statens tjänster, hvilket, gudi klagadt, icke alltid är förhållandet. Man vill att ordinarie tjänstemän skola sköta de ansvarsfulla göromålen inom embetsverken, och Herr Kammarrådet Anderson har velat drifva den satsen, men jag tror visst att hans egen tjänstebefattning i Kammarkollegium förestås af en adjungerad ledamot. Om det icke nu är fallet, vet jag bestämdt att så ofta eger rum. Det är icke penningen, som gör dugligheten i världen, utan något helt annat. Man kan vara skicklig, duglig och pligtrogen samt hafva förtjenster utan att vara aflönad med tusentals riksdaler; men regeringen gör icke afseende derpå, och derigenom har man fått en embetsmannaklass, som icke alltid på höga platser kunnat uppfylla de anspråk, som landet har rätt att vänta af dem. Det blir ingalunda afhjelpat genom att gifva hög aflöning, utan jag tror att det blir bättre att låta förtjensten och skickligheten utan afseende på något annat vara enda vägen till befordran.

Jag yrkar fortfarande bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Hasselrot: Med ändring af det förslag jag nyss tillätit mig framställa, hemställer jag vördsamt, att proposition måtte framställas särskildt på bestämmande af lönen för chefen och särskildt för

*Inrättande
af en domän-
styrelse.
(Forts.)*

de olika afdelningarna och derefter för de tjenstemän, som tillhöra styrelsen.

Herr Bäckström: Den post i Kongl. Maj:ts förslag, jag anser mest skäl att bifalla, är lönen åt chefen. Det är svårt att få en lämplig person för mindre lön, och kan man för 10,000 kronor få en lämplig chef, så anser jag så mycket vunnet, att det icke är för mycket betaldt. Jag anser 9,000 kronor vara för litet och yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag i sin helhet.

Herr Montgomery Cederhielm: Ehuru jag hoppas, att denna Kammare måtte i sin helhet bifalla Kongl. Maj:ts förslag, så kan jag dock icke neka att möjligen, då här är fråga om flera olika embetsmannagrader och aflöningar för desamma, meningarna kunna vara delade i afseende på någon af dessa, och jag för min del får säga, att jag icke har något emot det af min granne framställda förslag att dela propositionen. Jag tror att alla kunna dermed vara belättna.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder yrkats dels bifall till Utskottets förvarande hemställan, dels ock att Kammaren skulle, med afslag å Utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifalla samma nådiga framställning oförändrad. Efter att vidare hafva förklarar hinder icke möta för propositioners framställande enligt dessa yrkanden, på sätt begärdt blifvit, särskildt i afseende på chefen för den föreslagna domänstyrelsen, särskildt i afseende på den föreslagna jordbruksafdelningen, särskildt i afseende på den föreslagna skogsafdelningen och särskildt i afseende på den föreslagna staten i öfrigt, gjorde Herr Grefven och Talmannen i öfverensstämmelse härmed propositioner; och utföll i fråga om hvar och en af nämnda delar de afgifna svaren med öfvervägande ja för afslag å Utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifall till samma nådiga framställning oförändrad.

Mom. D.

Bifölls.

Mom. E.

*Anslag till den
lokala domän-
förvaltningens
ordnande.*

Grefve Posse, Knut: Såsom det synes af min vid denna punkt fogade reservation, har jag visserligen varit ense med Utskottet deri, att det af Kongl. Maj:t äskade anslag kunde något nedsättas, hvilket jag tillstyrkt på den grund, att jag tror, att de af Kongl. Maj:t föreslagna arfvoden för 13 stycken domänintendenter i lika många uppgifna län kunde med 500 kronor nedsättas, men att komma med en sådan nedsättning, som Utskottet föreslagit, eller en fjerdedel af hela beloppet, är något för starkt tilltaget för att tro att det ens på allvar kan vara ämnadt. Jag ber att få påpeka, att det nuvarande anslaget

för dessa domänintendenter går till omkring 43,000 kronor, och att förvaltningen af kronans egendomar i orterna dock skulle fortfarande som hittills vara uppdragen till Konungens Befallningshafvande. Nu har Riksdagen i den 1:a punkten gjort det icke betydelselösa tillägget, att dessa egendomar »skola stå under en närmare tillsyn af en lokalförvaltning», men detta oakadt tror sig Utskottet befogadt att blott öka det nuvarande anslaget med 2,000 kronor. En sådan motsägelse kan jag ej vara med om, utan anhåller om bifall till min reservation å 54,000 kronor.

Anslag till den lokala domänförvaltningens ordnande.
(Forts.)

Herr Montgomery Cederhielm: Jag skall be att med några ord få redogöra för de skäl, på hvilka Stats-Utskottet föreslagit ned-sättning i den summa, som Kongl. Maj:t begärt för den lokala styrelsen. I propositionen yttras sidan 18: »En längre erfarenhet lärer böra inhemtas, innan en definitiv reglering företages af domänintendenternas ställning och verksamhet inom de särskilda länen, och dessförinnan torde det icke heller kunna ifrågakomma att på annat sätt än nu blifvit antydt inordna den nya institutionen såsom en integrerande del af länsstyrelsen. Derest denna min åsigt vinner Eders Kongl. Maj:ts godkännande, lärer deraf följa, att den framställning, som nu kan komma att till Riksdagen aflåtas, icke heller bör afse anvisandet af bestämda löner för domänintendenterna eller för vissa bland dem, utan beviljandet af ett för den lokala domänförvaltningen i dess helhet afsedt anslagsbelopp, att för hvarje år efter vederbörande myndigheters förslag af Eders Kongl. Maj:t fördelas på de särskilda länen». Det synes således icke vara meningen att bestämma lönerna för den lokala styrelsen, men vid beräkningen af anslagsbeloppet har visserligen något afseende fästats vid det förslag, som af domänkomitén blifvit uppgjort, i hvilket dessa löner finnas upptagna. Dessa löner, såsom de af sista domänkomitén föreslagits, syntes emellertid Utskottet vara ganska höga. Domänkomitén tänkte sig att i 13 län skulle tillsättas domänintendenter, indelade i 4 klasser och med löner, bestämda efter de olika klasserna. I första klassen skulle lönen vara 3,500 kronor och tjänstgöringspenningarne 1,500 kronor, summa 5,000 kronor, hvartill komme två ålderstillägg å 500 kronor. Således kunde lönen för en domänintendent i första klassen uppgå till 6,000 kronor. Då dertill kommer den reseersättning som han hade att uppbära, och som säkert kan antagas till 1,000 kronor, så följer häraf, att en domänintendent i första klassen skulle för tjänsten kunna komma att åtnjuta en aflöning af 7,000 kronor. Detta syntes vara ett så högt belopp, att Utskottet icke ansåg det böra läggas till grund för beräkning af lönen. Dessutom torde genom sammanslagning några platser kunna besparas. Dertill kom något, som var ganska afgörande eller att, enligt hvad i Kongl. Maj:ts proposition upplyses, kostnaden för lokalförvaltningen hittills endast uppgått till 42,300 kronor. Då detta belopp enligt Stats-Utskottets förslag är höjdt till 45,000 kronor, är fullt sörjdt för att institutionen må kunna fungera såsom den hittills gjort, hvilket tyckes vara det, som för närvarande afses innan, såsom i Kongl. Maj:ts proposition säges, en större erfarenhet vunnits i afseende på dessa intenders verksamhet. Jag tror således, att Utskottet haft goda skäl

*Anslag till den
lokala domän-
förvaltningens
ordnande.*
(Forts.)

att tillstyrka den summa, som här föreslagits, och jag får fästa uppmärksamheten på, att Grefve Posses förslag är ganska sväfvande. Han vill hafva något mera än Utskottet. Det får han genom att minska de föreslagna lönerna med 500 kronor och så hjälper han upp saken för att finna den summa, hvartill han vill komma, med att ytterligare taga bort 500 kronor. Jag tror att Utskottets förslag, som närmar sig till den summa som hittills utgått, är riktigt och anhåller om bifall dertill.

Herr Ekström: Då framgången af den nya organisationen i afseende på domänväsendet i väsentlig mån beror på egenskaperna hos de män, som vinna anställning såsom domänintendenter, så är det nödvändigt att förse dessa tjänstemän med en fullt tillfredsställande aflöning, så att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke nödsakas att dertill föreslå mindre lämpliga personer, emedan de, som annars vore fullt lämpliga, icke vilja för en ringare aflöning åtaga sig det värfvet. Det är visserligen sant, som Herr Montgomery Cederhielm anmärkt, att för innevarande år endast 42,300 kronor utgå till domänväsendet i orterna, men denna summa är otillräcklig, och jag kan icke inse skälet hvarföre, då man vidtager en organisation med afseende å göromålen, ty dessa betingas naturligtvis af de grunder för domänväsendet, som nu blifvit af Riksdagen fastställda, man icke skulle, fastän en definitiv anordning af sjelfva tjänstepersonalen anses nu icke böra ega rum, bestämma åt densamma en skälig aflöning, och för min del kan jag icke finna att det, som är af Grefve Posse föreslaget, är af beskaffenhet att icke böra af Riksdagen bifallas, hvarföre jag ber att få understödja hans reservation. Då ingen utsigt fins för framgång af Kongl. Maj:ts förslag anhåller jag alltså, att anslaget för den lokala domänförvaltningen åtminstone måtte höjas till 54,000 kronor.

Friherre Klinckowström: Hufvudsakligen på de skäl, som Herr Montgomery Cederhielm anfört, beder jag att få förena mig med honom och yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag i denna punkt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen, enligt de derunder framställda yrkandena, propositioner först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på bifall till den af Grefve Posse emot ifrågavarande moment afgifna reservation, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller mom. E i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 41,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, bifalles den af Grefve Posse emot momentet afgifna reservation.

Anslag till den lokala domänförvaltningens ordnande.
(Forts.)

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 47;

Nej — 39.

Mom. F.

Grefve Beck-Friis: Då denna Kammare nu omfattat den åsigt, som i Stats-Utskottet gjorde sig gällande, nemligen att den högsta lönegraden för domänintendenterna icke borde utdelas, så anser jag det vara alldeles öfverfödigt eller till och med skadligt att göra den hemställan, som i den föredragna punkten blifvit gjord, nemligen att dessa domänintendents reseersättning skulle utgå efter en lägre klass än nu är förhållandet. Jag tror, att billigheten fordrar, att de bibehållas i den klass, som Kongl. Maj:t föreslagit. Jag får därför vördsamt anhålla om afslag på denna Stats-Utskottets hemställan.

Rese- och traktamentsersättning åt domänintendenter.

Friherre Klinckowström: I motsats mot den siste ärade talaran anser jag, med afseende på de nådiga förordningar, som hittills utgått rörande de ifrågavarande tjänstemännens rese- och traktamentsaflöningar, att det vore i sin ordning, att Riksdagen gjorde till regeringen den vördsamma hemställan, som innehålles i den ifrågavarande punkten. Om man läser på sid. 24 och 25 i Stats-Utskottets betänkande om motiven, hvarför Stats-Utskottet tagit sig friheten att föreslå denna underdåniga hemställan, så finner man der, att Kongl. Maj:t höjt domänintendenternas reseersättning från 7 till 10 kronor om dagen, samt medgifvit att de på ångbåtar och jernvägar få betaldt för första klass plats. Jag anser verkligen att dessa herrar kunna nöja sig, åtminstone på jernväg, med andra klassens plats; den är ganska anständig. Min erfarenhet under icke så få resor på jernväg har varit den, att när jag mött höga tjänstemän, som varit berättigade till första klass, så sitta de dock å andra klass och spara in skilnaden. *Det* kan icke vara meningen med reseersättningen, utan denna afser en ersättning för de verkliga reseutgifterna. Om man med deras fasta lön och tjänstgöringspenningar sammanräknar detta dagtraktamente af 7 kronor, tycker jag att detta kan vara Gudi nog med afseende på ett fattigt land. Jag vågar därför vördsamt anhålla, att Kammaren ville bifalla det förslag, som Stats-Utskottet gjort i denna punkt.

Herr Montgomery Cederhielm: Genom det beslut, som denna Kammare nyss fattat och hvarigenom aflöningen till domänintendenterna bestämdes till 45,000 kronor, hvilket beslut äfven blifvit fattadt i Andra Kammaren, har en nedsättning skett i afseende på det af Kongl. Maj:t begärda anslaget af 60,000 kronor, och då redan Kongl. Maj:t i sin proposition såsom skäl, hvarför han icke begärde mera än 60,000 kronor till aflöning åt dessa domänintendenter, anført, att de

*Rese- och
traktaments-
ersättning åt
domänintenden-
ter.*
(Forts.)

hade reseersättning i en högre klass, så vill jag för min del medgifva, att det måhända icke vore skäl att nu både, såsom redan är gjordt, nedsätta summan för aflöningen och äfven begära, att deras reseersättning måtte bestämmas lägre än den nu är. Jag vill således icke i afseende på denna punkt yrka bifall till Utskottets förslag, utan tror att det möjligen kan vara skäl, att denna skrifvelse icke afgår.

Herr Jöns Pehrsson: Det torde vara alldeles uppenbart hvad Landshöfdingen i Jönköpings län nyss yttrade; att nyttan af denna lag beror i särdeles hög grad på kunskapen hos och beskaffenheten af de män, som benämnas domänintendenter. Enligt min uppfattning kunna icke de bästa för dessa platser vara högt uppsatta tjänstemän, som därför behöfva en hög klass i resereglementet och högt dagtraktamente såsom hittills, och jag tror därför, att Kammaren mycket väl kan bifalla Utskottets förslag.

Jag har nu den tillfredsställelsen att hafva fått mina gamla åsikter angående domänförvaltningen, hvilka jag länge förfäktat, gillade. Och jag är i synnerhet mycket glad, att en gammal ledamot af domänkomitén har patriotiskt öfvergifvit den åsigt han först hade, då han ville, att domänstyrelsen skulle blifva allsmäktig.

Jag hyser en innerlig önskan och öfvertygelse, att de män, som länsstyrelserna föreslå och domänstyrelsen utnämner till domänintendenter, måtte blifva personer, som med kraftig vilja och erfarenhet befordra denna sak. Men jag tror icke, att de därför behöfva så hög reseersättning som hittills. Dessutom har Utskottet här icke föreslagit någon viss siffra och man kan därför vara öfvertygad, att regeringen icke tager till för litet.

Jag hoppas, att Kammaren bifaller Utskottets förslag.

Grefve Posse, Knut: Då jag har hyst den åsigten, att det varit rättast att gifva dessa tjänstemän en skälig aflöning och att man under sådant förhållande icke borde gifva dem högre reseersättning än som vore nödvändig för att dermed bestrida behöfliga utgifter, så har jag såväl inom Utskottet som här i Kammaren yrkat ett högre belopp till aflöningen än hvad Utskottet föreslog, men då detta högre belopp är afslaget, så kan jag icke annat än finna skäl vara att på detta sätt bereda dessa tjänstemän ersättning och instämmer därför i Grefve Beck-Friis' yrkande, att denna skrifvelse må afslås, hvilket jag icke skulle hafva gjort, om lönerna blifvit satta till det högre beloppet jag förut yrkat.

Herr Evers: Då jag vid föregående punkten biträdt Grefve Posses reservation och äfven röstat för de högre anslagen till domänintendenterna, så kunde jag af de beslut, som Kammaren nyss fattat angående nedsättning i anslaget till den lokala domänförvaltningen, väl hafva anledning att frångå Utskottets förslag i denna punkt. Men jag kan ändock ej göra det, utan då jag, på sätt en föregående talare antydt, fortfarande anser att en nedsättning i reseersättningarna för domänintendenterna bör ega rum, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Friherre von Essen, Fredrik: Äfven jag får yrka bifall till Utskottets förslag. Det torde väl icke passa riktigt väl tillsammans att, när lönen blifvit nedsatt och således dessa tjänstemän kommit i en något olika ställning mot hvad som föreslagits, då behålla dem i en reseklass, som är vida öfver den, som tillkommer tjänstemän med motsvarande lön. Att tjänstemän, aflönade med 1,500 à 2,000 kronor hafva reseersättning efter 2 hästar och första klass på jernväg samt 10 kronor i dagtraktamente, deri är icke någon öfverensstämmelse.

Då jag deltog i nedsättningen af den aflöning, som Kongl. Maj:t begärt, så var det icke därför att jag icke ansåg, att dessa tjänstemän skulle få mycket att göra, utan därför att jag ansåg platserna bättre fyllas af personer, som nöja sig med något lägre aflöning, t. ex. personer som förut haft förvaltareplatser och skött dem väl. En sådan person har icke varit van vid så hög aflöning, som här bjudes, och skulle nog nöja sig med densamma. Jag anser en nedsättning i reseersättningen väl öfverensstämma med deras ställning, och då många resor förekomma, så föreställer jag mig, att de äfven med en sådan reseersättning skulle kunna göra någon besparing. Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Ekström: Jag får erkänna, att jag blef något öfverraskad af det resonnement den siste ärade talaren begagnade, då han framstälde sitt yrkande. Han sade, att då lönerna blifvit nedsatta, så borde man icke bibehålla en bestämmelse, enligt hvilken domänintendenterna kunde erhålla högre traktamente och reseersättning. Just därför, tycker jag, att man satt ned lönerna för dem, borde de få ersättning i ett högre traktamente.

Om bestämmelsen angående reseersättning åt domänintendenterna beder jag att få yttra något, som torde förtjena uppmärksamhet. Det första året, då till Kongl. Maj:ts disposition af Riksdagen anvisats anslag för ordnandet af den lokala domänsförvaltningen, anslogs ett visst belopp åt domänintendenterna för både aflöning och betäckande af resekostnader. Men sedan en följande Riksdag, jag tror att det var 1878 års Riksdag, blott på Stats-Utskottets initiativ beslutat anvisa ett särskildt reseanslag för bestridande af dessa utgifter, har följden blifvit — ett förhållande som tydligt framgår af den sista domänkomiténs betänkande och dervid fogade tabeller — att dessa kostnader betydligt ökats och statsverket fått vidkännas mycket högre utgifter, än som behöft drabba detsamma, om det första året tillämpade systemet fortfarande bibehållits. Men dessutom har denna förändring haft en stor olägenhet med sig. Domänintendenten måste nemligen nu för hvarje förrättning hafva ett förordnande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande; när han kommer hem, skall han ingifva reseräkning och dervid bilägga sitt förordnande; denna reseräkning skall granskas o. s. v., hvilket allt medför mycket besvär inom länsstyrelsen. Jag har icke heller domänintendenten så mycket i min hand, om jag skall taga hänsyn till kostnaderna för statsverket, som om han hade ett fast reseanslag. Jag vet, att så är förhållandet inom åtskilliga andra förvaltningsgrenar, t. ex. General-tullstyrelsen. Om detta ock vore förhållandet med domänintendenterna, så skulle jag kunna säga: res dit och dit, utan att behöfva tänka på,

*Rese- och
traktaments-
ersättning åt
domänintenden-
ter.*
(Forts.)

*Rese- och
traktaments-
ersättning åt
domänintenden-
ter.*
(Forts.)

att nu kommer ånyo en kostnad för statsverket att följa. Men då nu Riksdagen anvisat 20,000 kronor till Kongl. Maj:ts disposition, så finner jag intet hinder möta för Kongl. Maj:t att bestämma, att ett visst anslag för reseersättningar skall utgå till hvarje domänintendent, och Kongl. Maj:t kan ej vidare behöfva fortgå på det sätt, som Riksdagen själf gifvit anledning till och som ovilkorligen medför förlust för statsverket.

Jag finner ingen anledning för Riksdagen att aflåta den föreslagna skrifvelsen till Kongl. Maj:t, utan biträder Grefve Beck-Friis' förslag.

Grefve Mörner: Under den debatt, som här egt rum och som, huru lång den än varit, väl ännu icke fallit ur allas minne, hafva vi hört ständigt och jemt framhållas att den nya domänförvaltningen skulle uträtta stora ting, men dock hufvudsakligen berodde det på att få förträfflige domänintendenter. Då kunde man vara lugn för allt; då skulle inga misstag med afseende på egendomarnas värdering ega rum, inga missbruk skulle förekomma vidare, optionsrätten behöfdes icke mera, tack vare domänintendenternas skicklighet och det nit och den verksamhet, man af dem kunde påräkna. Då skulle man väl tro att man till dessa befattningar skulle vilja erhålla män, som hafva icke blott hjälpliga kunskaper i landtbruk utan äfven bildning och insigter öfver hufvud taget och som skulle förstå att uppfatta de allmänna förhållanden, hvaröfver de skulle döma, och äfven att tillämpa dem på de enskilda fall, hvarom vore fråga. Så komma vi till aflöningen för dessa tjänstemän. Då få vi höra helt annat. Då har man glömt bort alla dessa postulat. Då få vi i stället höra, att härtill behöfves blott tarfliga, anspråklösa tjänstemän. En aflöning af 1,500—2,000 kronor är allt hvad de behöfva. Och reseersättningen! Ja, personer af deras klass få icke visa sig i första klassens kupé. Det passar icke för dem. Man skickar dock icke ned dem till tredje klassen utan de få stanna i andra klassen. Om de till sin ringa aflöning kunde göra någon vinst på dessa resor, som de företaga, vore det dock väl icke alldeles obilligt. Men icke kan man medgifva dem detta! De skola tjena det allmänna; de skola sköta sina tjänster väl och uppfylla anspråket att vara hederliga män utan svaghet för möjligen erbjudna gåfvor och presenter; de skola med ett ord vara menniskor höjda öfver alla frestelser. Vidare inhemtar man då det är fråga om semester — det står någonstädes i betänkandet, jag vet icke hvar, ty jag kan icke komma ihåg det utan till — då heter det, att för dem erfordras ingen semester, ty om hösten böra de arbeta, förmodligen mest inne, om vintern böra de arbeta, likaså om våren och om sommaren, då är deras arbete sådant, att de få den behöfliga rekreationen genom sina resor, och därför behöfva de ingen semester alls! Då skulle man väl också kunna tro, att häri låge ett skäl till att göra resorna för dem, om icke angenäma, åtminstone drägliga. Nej, ingalunda. De skola vara blottstälde för svårigheter och obehag genom knapp reseersättning och deraf följande tvång att jemt begagna dåliga fortskaffningsmedel. Jag frågar, mine Herrar, om detta är lämpligt och tjenligt. Jag kan icke för min del vilja framkomma med sådana anspråk på en tjänstemannaklass, för hvilken jag har all anledning att hysa aktning, och jag hoppas, att de skola genom sitt

förhållande allt framgent göra sig förtjenta af denna aktning, men då vill jag icke heller bidra till att uppställa sådana villkor, att man icke vidare kan få behålla dessa aktningsvärda män, utan hänvisas till andra, som nog kunna vara aktningsvärda, de också, men sannolikt äro utan förmåga att sköta det kall, hvartill de satts och som blifvit dem anförtrödt.

Jag är visserligen missbelåten med åtskilligt vid detta ärendes behandling, men då jag icke kunnat hoppas att förmå göra om allt hvad jag ansett otjenligt, har jag funnit bäst dölja mitt missnöje, enär jag icke velat draga ut på tiden med många och långa tal, men mängen gång kan tålmodet brista för en hvar, och vid detta tillfälle har det brustit för mig. Jag har ofta, väl äfven nu, sett Kongl. propositioner, äfven i viktigare frågor, af regeringens ledamöter stillaliggande lemnas åt sitt öde och så tillåtas falla. En sådan foglighet i anseende till riksdagsärendena eger jag icke. Hvad jag finner mig böra påyrka, det söker jag och försvara så långt jag förmår, och det rätta, det för samhället erforderliga och nyttiga — och annat må Kongl. Maj:t icke begära — synes mig böra försvaras af regeringens organ utan hänseende till klander vare sig i den ena Kammaren eller den andra. Pligt är *en* sak; den känslan medgifver icke alltid att gifva efter eller kompromisser. Bättre kan stundom vara att falla än att vika undan. Platser kunna uppfyllas af andra, men blifver samhället karaktärlöst, kan intet godtgöra detta syndafall.

För min del får jag anhålla, att förevarande punkt må af Kammaren afslås.

Friherre Klinckowström: Jag är visserligen icke den, som misstänker, att Grefve Mörner ämnar söka en plats såsom domänintendent, men nog kunde man falla på den tanken, när man hör det varma försvar för högre reseersättning och dagtraktamente åt desse tjenstemän, som han här har framställt. Det lider väl intet tvifvel, att domänintendenterna icke böra vara så förnäma personer som rikets Herrar blåa band och statsråd, hvilka icke kunna komma i högre än första klass på jernväg. Icke heller synes det mig väl förenligt med deras tjenstbefattning och samhällsställning eller står det i rimligt förhållande till deras fasta lön och tjenstgöringspenningar att gifva dem så högt dagtraktamente som 10 kronor, såsom här blifvit påyrkadt, i stället för 7 kronor, som de förut lära hafva haft.

Jag tror för min del, att hvar och en, som med ovedd vill betrakta denna fråga, måste erkänna, att det är rundligt nog tilltaget att gifva dem 7 kronor i dagtraktamente och reseersättning, beräknad efter 2:dra klass, och icke ens detta är uttryckligen fordradt i den nu föredragna punkten *F*, utan den innehåller endast en hemställan om, att den till domänintendenter hittills utgående rese- och traktamentsersättning för tjänsteresor må nedsättas, öfverlemnande i Kongl. Maj:ts skön att bestämma beloppet, sedan Riksdagen har uttalat denna allmänna önskan, men alldeles icke preciserat det i siffror.

Jag förvånar mig visst icke öfver att Herr Landshöfding Ekström har tagit så varmt parti för att man icke med dessa göromål skulle ytterligare betunga herrar landtstatstjenstemän; men jag hemställer dock

Rese- och traktamentsersättning åt domänintendenter.
(Forts.)

*Rese- och
traktaments-
ersättning åt
domänintenden-
ter.*
(Forts.)

till den värde talaren, huruvida staten är till för embetsmännen och icke snarare embetsmännen äro till för staten. Den tillökning i tjänstgöring — om det nemligen blir någon tillökning — som möjligen skulle komma på några landtstatstjenstemäns lott, få de väl dragas med som så mycket annat, och jag återkommer nu till den grundsats, som är så förderlig, nemligen att man man vill våga allting med penningar, men penningen är en dålig värdemätare och en dålig belöning i allmänhet och det bör i stället vara genom befordringar man belönar förtjensten, och den regering, som icke det gör, den må aflöna sina tjenstemän huru högt som helst, så får den ändock till slut på de högre platserna oduglige tjenstemän; det blir åtminstone regeln och undantagen komma att höra till sällsyntheterna. Således tror jag, att detta exempel var mycket illa valdt, och om icke några bättre kunna anföras för att stämna Kammaren gynsam för strykande af denna paragraf, så har jag allt skäl att hoppas, att den kommer att med glans gå igenom, och får jag därför sluta med att anhålla om bifall till denna paragraf.

Rop hördes nu på proposition.

Grefve Beck-Friis: Då emot förmodan åtskilliga röster inom denna Kammare hafva höjt sig för den föreslagna skrivelsens aflåtande, får jag värdsamt anhålla att få anføra ett skäl, som jag icke kom att framhålla förra gången, då jag hade ordet, nemligen att det enligt min uppfattning är af största vigt att dessa intendenter så mycket som möjligt vistas ute på resor inom sina distrikt för att personligen kunna sätta sig in i förhållandena derstädes. Det vore naturligtvis lätt för dem att göra sina studier på sin kammare och på papperet, men jag tror, som sagdt, att det för befrämjandet af deras duglighet är af största vigt att de på ort och ställe taga kännedom om förhållandena, och då detta bör göras dem så behagligt som möjligt och åtminstone icke vara förenadt med uppoffringar a deras sida, anser jag det vara af vigt, att tillräckliga dagtraktamenten stå dem till buds. Tillräckligt tror jag emellertid icke att det är att, såsom här blifvit föreslaget, blott gifva dem 7 kronors dagtraktamente, ty långt ifrån att de deraf skulle kunna få något i behållning, kommer det knappt att räcka till att betäcka deras nödvändiga utgifter.

På dessa skäl får jag ännu en gång värdsamt anhålla, att den föreslagna skrivelsen icke måtte aflåtas.

Herr Jöns Pehrsson: Jag har begärt ordet hufvudsakligen för att vända mig emot en ärad talare på östgötabänken, nemligen Herr Grefve Mörner, som tyckes vilja påstå, att jag skulle hafva antydt, att nu behöfves det icke att hafva några riktigt dugliga domänintendenter, utan dertill borde kunna tagas hvilka personer som helst. Men jag sade just i mitt förra anförande, att jag tror, att hela denna lags goda verkan kommer att väsentligen bero på, huruvida det lyckas för länsstyrelserna att föreslå och för domänstyrelsen att utnämna duglige personer till domänintendenter. Jag sade till och med, att jag icke tror, att den duglighet, som jag åsyftar, beror på, huruvida tjenstemännen äro i en högre samhällsställning eller i högre lönegrader, utan min åsigt är tvärtom, att det härtill framför allt behöfves verkligt praktiske

män, som hafva varit med i lifvet och sett ett och annat i den väg, hvarom här är fråga. Jag föreställer mig t. ex., att en gammal rutinerad landtmätare, som gjort egograderingar på kanske tusentals ställen och verkställt en mängd husesyner, just skulle vara en sådan person, som kanske vore den allra lämpligaste att förordnas till domänintendent, hvaremot jag å andra sidan icke tycker, att man kan begära, att en jurist, t. ex. en vice häradsböfding, som icke praktiserat mycket i den väg, hvarom här är fråga, skall kunna duga till att sköta en sådan här intendentsbefattning. Emellertid kan det ju hända, att det gamla ordspråket: »den Gud gifver en syssla, honom gifver han ock förmåga att sköta den», äfven här stundom eger sin tillämpning, och i det län, jag tillhör, vet jag, att den domänintendent, som först tillsattes, var en vice häradshöfding, och enligt länsstyrelsens utsago, hvars rättiga omdöme jag icke har skäl att betvifla, skall han sköta sig mycket bra på denna plats. Jag tror emellertid icke, att en sådan person behöfver så mycket som 10 kronor i dagtraktamente. En annan sak vore, om man till dessa befattningar skulle nödgas taga sådana personer som den ädle Grefven m. fl., hvartill jag för öfrigt tror, att han skulle vara mycket lämplig; då vore kanske icke ens 10 kronor tillräckligt. Kanske lefver han lika billigt som jag, det är en sak, som jag icke känner, men hans samhällsställning är i allt fall sådan, att man icke kan bjuda honom en befattning med 10 kronors dagtraktamente.

Jag tror således, att man gerna kan nöja sig med hvad Utskottet här föreslagit, ty jag är öfvertygad att regeringen icke kommer att missbruka den makt den får, så att den gifver dessa tjänstemän allt för litet dagtraktamente, om de också icke hädanefter komma att få 10 kronor, såsom de hittills haft. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr vice Talmannen: Då det ju i allmänhet tillkommer Kongl. Maj:t att bestämma, efter hvilken klass i resereglementet embetsmän, som resa i allmänna ärenden, böra åtnjuta rese- och traktementsersättning, kan jag för min del icke förstå, hvarför Riksdagen särskildt i detta fall skulle lägga sig i en dylik fråga och genom en särskild underdånig skrifvelse för Kongl. Maj:t uttala sin uppfattning. Jag är fullkomligt öfvertygad, att, om resereglementet skulle i sin helhet komma att underkastas granskning vid Riksdagen, det skulle komma att blifva en rikedom på förslag till ändringar rörande beloppet af ersättning till den ena eller andra af de i särskilda klasser af resereglementet upptagna embetsmän. Då lyckligtvis så emellertid hittills icke varit fallet, ser jag icke, hvarför man från den väg, som hittills varit beträdd, eller att öfverlåta saken åt Kongl. Maj:t, skulle, i afseende på domänintendenter, göra ett undantag. Jag instämmer för öfrigt till alla delar i hvad Grefve Beck-Friis anført såsom skäl för att lemna dem högre ersättning än Stats-Utskottet föreslagit, och på dessa skäl förenar jag mig med dem, som yrkat afslag på den föreslagna skrifvelsen.

Herr Ekström: Jag beder att få vända mig mot talaren på elfsborgsbänken och säga honom, att, derest han hade egnat någon upp-

*Rese- och
traktaments-
ersättning åt
domänintenden-
ter.*
(Forts.)

*Rese- och
traktaments-
ersättning åt
domäninten-
denter.*
(Forts.)

märksamhet åt hvad jag nyss yttrade, han utan tvifvel skulle hafva funnit, att jag med min framställning afsåg att framhålla, att just särskildt anordnande af rese- och traktamentsersättningar åt domänintendenterna för deras embetsresor ledde till ökade utgifter för statsverket, och att jag således ingalunda afsåg att på något sätt åt dem bereda rikligare aflöning, än hvad de hafva. Jag har icke heller någonsin hyst den meningen, att det allmänna eller staten är till för tjenstemännens skull, utan jag har tvärt om städse ansett tjenstemännen vara till för statens skull, och om Herr Friherren någon gång behagar besöka Jönköpings länsstyrelsens tjenstelokaler, skall han der från klockan 10 till 2 hvarje dag finna alla tjenstemännen på sina platser.

För öfrigt har han yttrat, att han aldrig ville ifrågasätta, att Grefve Mörner skulle vilja söka en domänintendentsbefattning, men af hvad samma Friherre yttrat om det förbiseende och den brist på rättvisa, som skall ega rum i befordringsväg, vill det nästan synas, som om den ädle Friherren sjelf någongång utan framgång skulle hafva sökt en domänintendentsplats.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå, samt förklarade sig finna den senare propositionen besvarad med öfvervägande ja.

Friherre *Klinckowström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som bifaller mom. F i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 41,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, afslås momentet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 30; •

Nej — 55.

Mom. G och H.

Biföllos.

*Hvitbetsocker-
tillverknings-
afgiften.*

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 22 och 25 i denna månad bordlagda memorial N:o 9,

i anledning af dels Andra Kammarens återremiss af 2:a punkten af Utskottets betänkande N:o 5 angående hvitbetssockertillverkningsafgiften, dels Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å 3:e punkten af samma betänkande.

*Hvitbetssocker-
tillverknings-
afgiften.*
(Forts.)

1 punkten.

Friherre af Ugglas: Min uppmärksamhet har blifvit fäst derpå, att i detta betänkande en oegentlighet insmugit sig. Då jag sjelf varit ledamot i Bevillnings-Utskottet, kunde det anspråk ställas på mig, att jag inom Utskottet hade bort märka detta, och får jag för den skull förklara, att jag icke der märkt det, men att jag nu vill söka åstadkomma den rättelse som, efter min uppfattning, måste ske i Utskottets förevarande hemställan. På sätt Kamraren behagade erinra sig, fattade Första Kamraren det beslut, att hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle till den 1 Juli 1887 utgöra $\frac{3}{10}$ af gällande tullsats å utländskt råsocker, hvaremot Andra Kamraren fattade det beslut, att afgiften, utan att utsätta någon tid, skulle utgå med $\frac{2}{3}$ af den för hvarje år bestämda sockertullen. Detta senare blef Riksdagens beslut i den gemensamma voteringen och deraf följer ju uppenbart, att sjelfva författningen också bör hafva den ordalydelse, som sålunda Riksdagen genom sitt redan fattade beslut har gifvit åt densamma. Nu har det emellertid inträffat, att då Andra Kammarens, eller det som nu mera är Riksdagens, beslut innehöll, att afgiften skall utgå med $\frac{2}{3}$, uti Utskottets förslag insmugit sig orden »tills vidare»; det står nemligen: »— tills vidare utgöra två femtedelar —.» Dessa ord »tills vidare» äro således något, som blifvit tillagdt och möjligen kan vålla någon missuppfattning af det fattade beslutet. Vidare förekommer i Andra Kamrarnes, det vill säga Riksdagens, beslut, att dessa två femtedelar skulle utgöras af den »för hvarje år bestämda» tullsatsen. I Utskottets förslag åter står det: »af gällande tullsats». Nu vill jag visserligen tro, att meningen icke derigenom skall kunna förtydas, men nog skall detta uttryck kunna tydas derhän, att man afsåg den tullsats, som gälde vid författningens utfärdande. Af dessa skäl anhåller jag, att Kamraren behagade återremittera betänkandet, på det att Utskottet må blifva i tillfälle att uti betänkandet vidtaga erforderliga rättelser.

Häri instämde Herr *Bennich*.

Herr von Möller: Den siste talaren har uttalat de anmärkningar, jag ämnat framställa. Jag förenar mig derföre med honom i yrkandet om återremiss, helst jag anser, att Bevillnings-Utskottet öfverskridit sin befogenhet, då den ändrat ordalydelsen i ett Riksdagens beslut.

Herr Jöns Pehrsson: I likhet med den förste talaren önskar jag att få detta betänkande återremitteradt för att stiliseringen må blifva sådan, att Riksdagens skrivelse blifver i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, och jag föreslår derföre att Kamraren måtte återremittera betänkandet.

Öfverläggningen var härmed slutad, och punkten visades åter till Bevillnings-Utskottet.

2 punkten.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 25 och 26 innevarande April bordlagda Utlåtande N:o 43, angående upprättande af ett sakregister till Rikets Ständers protokoll med bihang för tiden från och med år 1809 till och med år 1866.

Justerades ett protokollsutdrag för gårdagen och denna dag samt två protokollsutdrag för detta sammanträde.

På hemställan af Herr Grefven och Talmannen beslöts att de ärenden, som denna dag bordlagts för andra gången, skulle sättas sist på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.